

POSTANOWIENIE

Dnia 19 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. P.
przeciwko L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.
o przywrócenie do pracy, wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 kwietnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej powoda od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 28 czerwca 2016 r., sygn. akt XXI Pz .../16,

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz poprzedzające je
postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 listopada 2015
roku, sygn. akt VII P .../15 i znosi postępowanie przed tym Sądem
w odniesieniu do L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z
siedzibą w W., a sprawę przekazuje temu Sądowi Rejonowemu do
rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Przedmiotem skargi kasacyjnej było postanowienie Sądu drugiej instancji z dnia 28 czerwca 2016 r. oddalające zażalenie powoda na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 24 listopada 2016 r., umarzające na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. postępowanie w określonej przez ten Sąd sprawie z powództwa R. P. przeciwko „L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W”. Tymczasem ten

pierwotnie pozwany podmiot już nie istniał w przedmiotowym procesie, ponieważ postanowieniem z dnia 20 maja 2009 r. Sąd Rejonowy m ogłosił upadłość tej spółki, w której miejsce wstąpił i wdał się w spór syndyk masy upadłości L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej. Następnie 23 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy wykreślił L. sp. z o.o. „z rejestru przedsiębiorstw”, a postanowieniem z dnia 30 sierpnia 2013 r. Sąd pierwszej instancji umorzył postępowanie w sprawie o przywrócenie do pracy w stosunku do nabywcy mienia po upadłej spółce – L. sp. z o.o. w W. w całości i wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego L. S.A. . Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2014 r. Sąd ten oddalił w stosunku do tej strony pozwanej powództwo w całości (k. 617 a.s.), tyle że wyrok ten został uchylony do ponownego rozpoznania z powodu wady nieważności postępowania wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dna 4 grudnia 2014 r., XXI Pa ./14 (k. 698 a.s.).

W dalszym biegu tej sprawy Sąd pierwszej instancji wezwał na podstawie art. 194 § 3 k.p.c. w dniu 19 marca 2015 r. „ponownie” do udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej L. S.A. w W., a wezwana przystąpiła do procesu w charakterze strony pozwanej, składając odpowiedź na pozew.

Dalej Sąd pierwszej instancji prowadził przedmiotową sprawę już przeciwko pozwanym L. S.A. i syndykowi masy upadłości L. sp. z o.o. Postanowieniem z dnia 12 czerwca 2015 r., VII P ./15, o częściowym umorzeniu postępowania umorzył postępowanie w sprawie wobec pozwanego syndyka na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., argumentując, że Sąd Rejonowy w W. XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego postanowieniem z dnia 23 listopada 2012 r. „wykreślił z rejestru L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej”, co skutkowało utratą zdolności sądowej zarówno tej spółki, a także syndyka jej masy upadłości. Sąd ten uznał, że jedynym podmiotem występującym w niniejszym postępowaniu po stronie pozwanej jest L.S. S.A. w W.. To postanowienie, tyle że prowadzone w sprawie przeciwko L. S.A w W. oraz przeciwko nieistniejącej „L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w W.”, która ponadto została wykreślona z rejestru z dniem 13 grudnia 2012 r., przez co z pewnością nie miała zdolności sądowej ani procesowej, uchylił Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 20 października 2015 r., XXI PZ .../15, znosząc postępowanie od 19 marca 2015 r. i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu Sąd pierwszej instancji postanowieniem z dnia 24 listopada 2015 r. w sprawie prowadzonej wyłącznie przeciwko „L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.” umorzył postępowanie na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., a Sąd drugiej instancji oddalił zażalenie powoda na to postanowienie, uznając, że Sąd ten prawidłowo umorzył postępowanie w stosunku do pozwanej L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W., która „nie istniała jako osobą prawną i nie miała następcy prawnego w zakresie zobowiązań pracowniczych względem powoda”, ale taka „nieusuwalna (bezsukcesyjna) utrata przez stronę zdolności sądowej stanowiła podstawę umorzenia postępowania na podstawie art. 182 § 1 zd. 2 k.p.c. ze skutkami wynikającymi z art. 183 § 2 lub 3 k.p.c.”, także wtedy, gdy do umorzenia postępowania doszło „bez jego wcześniejszego zawieszenia”. W ocenie Sądu drugiej instancji, „przepis art. 182 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim dotyczy umorzenia postępowania w sytuacji braku następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową, jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 355 § 1 k.p.c.”, ale równocześnie „błędna podstawa prawna decyzji o umorzeniu postępowania nie miała wpływu na słuszność rozstrzygnięcia”.

W ujawnionym zakresie w skardze kasacyjnej, w której jako pozwanego wskazano nieistniejącą „L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.”, podniesiono zarzuty naruszenia przepisów postępowania, mających wpływ na wynik sprawy, „tj. art. 397 § 2 KPC w zw. z art. 378 § 1 KPC w zw. z art. 182 § 1 zdanie drugie KPC w zw. z art. 379 pkt 4 KPC w zw. z art. 379 pkt 5 KPC - poprzez oddalenie zażalenia”. Skarżący utrzymywał, że Sąd drugiej instancji „w sposób nieuprawniony konwalidował nieważność postępowania zaistniałą w chwili wydania postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 listopada 2015 roku, sygn. akt VII P .../15”, pozbawiając powoda prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu dwuinstancyjnym oraz możliwości obrony jego praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) ze względu „na brak wcześniejszego zawieszenia postępowania”. Ponadto w sprawie doszło do oczywiście błędnej wykładni art. 23¹ § 1 i 2 k.p. w związku z art. 317 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego „w świetle art. 5 ust. 1 dyrektywy Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001r.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W ujawnionym skomplikowanym przebiegu (toku) sprawy skarga kasacyjna była usprawiedliwiona z powodu nieważności postępowania w sprawie z powództwa skarżącego przeciwko nieistniejącej w datach wydawania zaskarżonych postanowień L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W., która po ogłoszeniu jej definitywnej upadłości utraciła zdolność sądową i procesową (art. 379 pkt 2 k.p.c.), a w jej miejsce wstąpił („podstawił”) i wdał się w spór syndyk jej masy upadłości, który wprawdzie prowadzi postępowanie na rzecz upadłego, lecz już we własnym imieniu (art. 144 § 2 Prawa upadłościowego). Taka podmiotowa konwersja procesowa („podstawienie”) po stronie pozwanej pozbawiła wymienioną upadłą spółkę biernej legitymacji procesowej do dalszego występowania w sprawie w charakterze strony pozwanej, co wykluczało dalsze orzekanie, w tym umorzenie postępowania w przedmiotowej sprawie z powództwa skarżącego przeciwko „L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej”, skoro już po ogłoszeniu upadłości tej spółki dalsze postępowanie sądowe mogło się toczyć wyłącznie przeciwko syndykowi jej masy upadłości (art. 144 § 1 Prawa upadłościowego). Tym samym upadła spółka utraciła zdolność sądową i procesową w rozumieniu art. 379 pkt 2 k.p.c., którą wszakże „przejął” syndyk masy upadłości, co Sąd Najwyższy - w granicach zaskarżenia - bierze pod uwagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 *in fine* k.p.c.).

W dalszym biegu tej sprawy Sądy miały obowiązek orzekania w sprawie przeciwko syndykowi jako procesowemu następcy upadłej L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej, a ponadto przeciwko wezwanej do udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 30 sierpnia 2013 r. – L. Services S.A. w W.. Tym postanowieniem Sąd ten umorzył postępowanie przeciwko jej poprzednikowi prawnemu - L. sp. z o.o. w W., która nabyła mienie i prawa po L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej. Taki stan rzeczy oznaczał, że Sąd pierwszej instancji bezpodstawnie umorzył na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. postępowanie wobec L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W., która utraciła zdolność sądową i procesową (art. 379 pkt 2 k.p.c.). W konsekwencji także Sąd drugiej instancji błędnie skorygował podstawę prawną tego wadliwego umorzenia postępowania wobec wymienionej i wykreślonej z rejestru spółce - na rzekomo prawidłową z art. 181 § 2 k.p.c.

Tymczasem dalsze postępowanie w sprawie mogło toczyć się przeciwko pozwanemu syndykowi upadłej spółki, choć z uwzględnieniem potencjalnej potrzeby konwersji roszczenia powoda o przywrócenie do pracy do masy upadłości jako roszczenia o majątkowej naturze prawnej, co najmniej w rozumieniu art. 23¹ k.p.c., lub wobec zgłoszonego na rozprawie z dnia 1 października 2012 r. alternatywnego żądania powoda zasądzenia odszkodowania w kwocie trzymiesięcznego wynagrodzenia za pracę (k. 443 a.s.), gdyby przywrócenie do pracy nie było możliwe. W tym zakresie należy mieć jednak na uwadze, że wykreślenie na wniosek syndyka L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z Krajowego Rejestru Sądowego postanowieniem z dnia 23 listopada 2012 r. skutkowało umorzeniem postępowania upadłościowego i utratą w tej sprawie także zdolności sądowej przez syndyka jej masy upadłości.

Dlatego na materialnoprawny osąd nadal oczekuje roszczenie powoda wobec wezwanej w charakterze strony pozwanej L. S.A., która przystąpiła do udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej. W tym zakresie Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 14 stycznia 2014 r., VII P .../13, oddalił powództwo w całości w stosunku do tej strony pozwanej (L. S.A. w W.), tyle że wyrok ten został uchylony do ponownego rozpoznania wyrokiem z dnia 4 grudnia 2014 r. z powodu ujawnionej wady nieważności postępowania, z argumentacją, że „przedwczesne było rozważanie zarzutów skarżącego”.

W tym zakresie sprawa w dalszym ciągu oczekuje na „ponowny” osąd merytoryczny roszczenia powoda. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy przeciwko L. S.A. w W. sądy powinny rozważyć, czy sprzedaż przez syndyka części ruchomych oraz praw i obowiązków wynikających z umów licencyjnych oraz umów leasingu innemu podmiotowi – L. sp. z o.o. w W., które „ostatecznie” przejęła aktualnie pozwana L. S.A., w której znalazło „nowe” zatrudnienie „około 1000 osób”, najpewniej spośród zwolnionych przez syndyka pracowników L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej, nie stanowiła sukcesji po stronie pracodawczej w rozumieniu art. 23¹ k.p., skoro L. sp. z o.o. w W. „końcowo” przejęła mienie oraz istotne prawa licencyjne i leasingowe po upadłej L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej. Ponadto osąd wymaga odniesienia się do podobieństwa nazw firm, które brały udział w spornym przejęciu, i tożsamości prowadzonej przez nie

działalności gospodarczej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 1999 r., I PKN 569/98). W przedmiotowej sprawie przez wiele lat został zebrany wystarczający materiał dowodowy do wydania prawidłowego orzeczenia, co wymaga oceny zasadności roszczenia powoda bez jakiegokolwiek dalszej nieuzasadnionej zwłoki, z uwzględnieniem zasady dwuinstancyjności procedowania.

Wprawdzie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia oraz w skardze kasacyjnej zostało zawarte stanowisko skarżącego w kontrowersyjnej kwestii sukcesji prawnej z art. 23¹ k.p. w opozycji do art. 317 ust. 2 Prawa upadłościowego, ale dalsza szczegółowa weryfikacja tej spornej kwestii w odniesieniu do roszczeń powoda nie jest możliwa w motywach dokonanego osądu skargi kasacyjnej wniesionej od postanowienia oddalającego zażalenie na postanowienie Sądu pierwszej instancji o umorzeniu postępowania wobec pozwanej L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej, która po ogłoszeniu upadłości utraciła zdolność sądową i procesową, a w jej miejsce wstąpił syndyk masy upadłości, który także „następczo” wskutek umorzenia postępowania upadłościowego utracił zdolność do bycia pozwanym w przedmiotowej sprawie, co może wymagać „ponownego” częściowego umorzenia postępowania wobec syndyka, ale po stronie pozwanej bez wątpienia występuje L. S.A., przeto roszczenie powoda skierowane przeciwko tej stronie aktualnie pozwanej nadal oczekuje na merytoryczny osąd, w którym powinny być rozważone zawarte w skardze merytoryczne zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego i argumenty skarżącego oraz sygnalizacje Sądu Najwyższego, z pełnym zagwarantowaniem skarżącemu możliwości obrony praw w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie oraz poprzedzające je postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 listopada 2015 r., VII P ../15, i zniósł postępowanie prowadzone przeciwko L. sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w W. na podstawie art. 386 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c., a w pozostałym nadal oczekującym na dokonanie merytorycznego osądu zakresie sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi pierwszej instancji w zgodzie z art. 398¹⁵ k.p.c., pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

kc